

doi: 10.33249/2663-2144-2019-77-4-58-66

УДК 338.43:336.77:332.2:330.142.23

ЛІЗИНГОВЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КАПІТАЛІЗАЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

О. Я. Стойко

e-mail: oy100iko@ukr.net

Житомирський національний агроекологічний університет
бульвар Старий, 7, м. Житомир, 10008, Україна

Проаналізовано сучасний стан лізингового кредитування вітчизняних аграрних підприємств. Доведено, що в розвинених країнах одним з найпоширеніших методів фінансування технічного переоснащення виробництва і забезпечення довгостроковими фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання є використання лізингових операцій. Лізингове кредитування аграрних підприємств може стати альтернативою банківському кредитуванню, тому що дає змогу неабияк зменшити початкові капіталовкладення, а відтак відкриває широкі можливості для розвитку малого та середнього бізнесу. Встановлено, що впродовж останніх років обсяги використання лізингу в аграрній сфері мали тенденцію до зниження, що відбулося, головним чином, через економічну та політичну нестабільність в країні. У той же час, сільське господарство як за галузями економіки, так і за типами об'єктів лізингу щороку займає друге місце після автотранспорту. Попри певні здобутки державної лізингової компанії ПАТ НАК «Укragролізинг», її безконкурентна позиція на ринку лізингових послуг не дає змоги розвиватися приватним лізинговим компаніям, призводить до викривлення лізингових схем і дискредитує сутність лізингу. Підтримка аграрних виробників державою має базуватися на розробці досконалішої системи розподілу бюджетних коштів, а всебічне зростання лізингу в аграрній сфері має відбуватися на основі ринкової конкуренції за участі як державних, так і комерційних лізингових компаній. Запропоновано напрями удосконалення лізингового кредитування аграрних підприємств з метою підвищення рівня капіталізації аграрного сектору. Значний потенціал для розвитку лізингового кредитування в Україні може мати удосконалення нормативно-правової бази для лізингу, створення конкурентного середовища на ринку лізингових послуг, застосування вендорного фінансування, запровадження податкових та інвестиційних стимулів, наявність доступу до довгострокового фінансування за рахунок як внутрішнього, так і іноземного капіталу тощо.

Ключові слова: фінансовий лізинг, лізингові компанії, аграрний лізинг, лізингове кредитування, капіталізація аграрного сектору.

Постановка проблеми

Важливим чинником капіталізації аграрних підприємств і зростання продуктивності праці в аграрному секторі є рівень технічного оснащення та можливість застосування новітніх технологій в аграрній сфері. В умовах дефіциту фінансових ресурсів у аграрному виробництві простежується стійка тенденція до скорочення капітальних вкладень і зношення виробничих потужностей. Близько 85% технічних засобів в аграрних підприємствах амортизована. Нині агропідприємства щорічно списують 2,6–6,5% наявних машин, а закуповують лише 2,3–4,6%. Для нормального ж відтворення технічних засобів з урахуванням впровадження інноваційно-

інвестиційних моделей розвитку аграрної галузі їх необхідно оновлювати на 18–20% [7, с. 54]. Потреба у довгострокових ресурсах для вітчизняних аграрних підприємств зумовлюється не тільки необхідністю оновлення матеріально-технічної бази, а й недостатньою платоспроможністю більшості аграрних формувань через ускладнений доступ до фінансових ресурсів для інвестування у підприємницьку діяльність.

Одним з найпоширеніших методів фінансування технічного переоснащення, як показує світова практика, є застосування лізингових операцій. У розвинених країнах через лізинг здійснюється майже третина інвестицій в основні засоби, водночас як в Україні цей показник в

останні роки коливається в межах 3 - 4 % [9]. У 2016 р. річний обсяг лізингу в Україні становив лише 0,21 млрд. доларів США тоді, як в США – 383,87 млрд. доларів США, Великій Британії – 81,77 млрд. доларів США, Польщі – 14,00 млрд. доларів США. У цьому ж році співвідношення лізингу та ВВП (рівень охоплення) в Україні склало 0,23%, у той же час, в Естонії – 4,97%, Великій Британії – 3,11%, Польщі – 2,98% [6, с. 2].

Наразі ринок лізингових послуг в Україні не задовольняє нагальних потреб економіки, велика кількість операторів цього ринку впродовж останніх років припинила свою діяльність. З одного боку, це спричинено економічною та політичною нестабільністю минулих років, а з іншого – недосконалістю законодавчого та нормативного регулювання, відсутністю будь-яких стимулів та заохочень, які традиційно мають місце в розвинених державах світу. У зв'язку з цим, проблема розвитку ринку лізингових послуг в Україні, зокрема в аграрній сфері, та обґрунтування напрямів подальшої активізації аграрного лізингу потребують окремого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми розвитку лізингових відносин та специфіку використання лізингу в аграрній сфері досліджували такі вчені: Бурковська А. В., Бурковський І. Д., Гудзь О. Є., Дем'яненко М. Я., Загородній А. Г., Корсун А. С., Костецький Я. І., Міщенко В. І., Непочатенко О. О., Осадько А. С., Прокопенко О. В., Саблук П. Т., Хомуляк Т. І. та інші науковці. Проте деякі питання та перспективи лізингового кредитування аграрної сфери потребують подальшого вивчення й деталізації.

Мета, завдання та методика досліджень

Метою дослідження є вивчення сучасного стану лізингового кредитування аграрних підприємств і розробка пропозицій щодо його удосконалення з метою підвищення рівня капіталізації аграрної сфери. Об'єктом дослідження є процес лізингового кредитування аграрних підприємств з метою підвищення рівня капіталізації аграрного сектору України.

Завдання статті полягає у дослідженні стану лізингового кредитування аграрного сектору, створення сприятливих правових, інфраструктурних й економічних умов для розвитку

аграрного лізингу, що сприятиме підвищенню рівня капіталізації аграрного виробництва.

Теоретичною й методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення й удосконалення лізингового кредитування вітчизняного аграрного сектору економіки. При написанні статті використано наступні наукові методи: монографічний – для узагальнення закордонного досвіду лізингового кредитування аграрної сфери; статистико-економічний – для аналізу сучасного стану та перспектив розвитку лізингу в аграрному бізнесі; абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень і формування висновків.

Результати досліджень

В умовах обмеженого доступу до кредитних ресурсів аграрні підприємства спроможні задовольнити потребу в них за рахунок лізингу. Лізингове кредитування може стати альтернативою банківському кредитуванню, адже дозволяє значно зменшити стартові капіталовкладення, а відтак відкриває широкі можливості для розвитку малого та середнього бізнесу.

Лізингові відносини не набули належного поширення у вітчизняному аграрному секторі. За експертними оцінками, лізинговими технологіями користуються не більше 3,0% агрофірм, тоді як у розвинених країнах за лізингом надходить 90,0% промислового обладнання, а обсяги інвестицій за ними становлять до 30,0% [2].

Використання лізингу в аграрній сфері, на наш погляд, стримується такими чинниками: недосконалістю юридичної та податкової баз для лізингу; різними конкурентними можливостями суб'єктів ринку лізингових послуг (із монопольним становищем лізингодавців); відсутністю доступу до довгострокового фінансування за рахунок як внутрішнього, так і іноземного капіталу; відносно високою вартістю лізингових договорів; низькою платоспроможністю вітчизняних аграрних формувань, їх нездатністю вчасно та повністю сплачувати лізингові платежі; психологічною неготовністю керівників і фахівців аграрних підприємств до застосування лізингу тощо.

Більшість операцій на вітчизняному ринку лізингу здійснюється у формі фінансового лізингу. Послуги з цього виду лізингу можуть надавати комерційні банки та інші небанківські

установи, внесені до відповідного реєстру, який веде Нацкомфінпслуг. В Україні комерційні банки мають право здійснювати фінансовий лізинг на підставі банківської ліцензії НБУ, тоді як небанківські фінансові установи зобов'язані отримати ліцензію Нацкомфінпслуг. Поряд з цим, для здійснення операцій з оперативного лізингу отримувати ліцензію не потрібно, оскільки така діяльність у нашій державі не регулюється. Оперативний лізинг в Україні

пропонується переважно клієнтам корпоративного бізнесу для задоволення їхніх потреб у володінні легковими автомобілями.

Впродовж останніх років використання лізингу в Україні мало негативну тенденцію. У 2017 р. вартість діючих договорів фінансового лізингу, укладених з сільськогосподарськими підприємствами, становила 5,5 млрд грн, що на 41,5% менше, ніж у 2013 р. (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка лізингових угод, укладених з сільськогосподарськими підприємствами в Україні за 2013–2017 рр.

Показник		Роки					2017 р.
		2013	2014	2015	2016	2017	до 2013 р., % (пунктів)
Вартість діючих договорів фінансового лізингу всього, млрд грн		67,1	58,3	26,1	22,9	22,4	33,4
Вартість діючих договорів фінансового лізингу, укладених з сільськогосподарськими підприємствами:	млрд грн	9,4	11,2	6,6	5,7	5,5	58,5
	% у вартості діючих договорів фінансового лізингу	14,0	19,2	25,3	24,9	24,6	10,6

Джерело: розраховано за даними [8].

Зниження активності на вітчизняному ринку лізингових послуг відбулося, головним чином, через економічну та політичну нестабільність в країні. Разом з тим у 2017 р. порівняно із 2013 р., частка вартості діючих угод фінансового лізингу, які були укладені із аграрними підприємствами, в загальній сумі лізингових договорів збільшилась із 14,0% до 24,6% (на 10,6 в. п.).

Наразі ринок лізингових послуг в Україні характеризується такими ознаками: більшість лізингоотримувачів (90%) є юридичними особами, близько 70% активних клієнтів лізингу є малі і середні підприємства; лізингові угоди укладаються в гривнях без прив'язки або з прив'язкою до долара чи євро. Процентні ставки за лізинговими угодами в гривні становлять 25–30%, а у лізингових угодах, які мають прив'язку до долара, процентна ставка в середньому становить 10–12%, за винятком спеціальних пропозицій за дилерськими програмами; строк дії для більшості лізингових угод становить від 2-х до 5-и років (55,4% від загальної суми

контрактів). Деякі державні компанії укладають договори лізингу строком на 10 років, але таких випадків – незначна кількість (2,7% від загальної суми); авансовий платіж у середньому коливається в діапазоні від 20% до 40% і спостерігається тенденція поступового зменшення необхідної суми. Сума авансового лізингового платежу виступає як своєрідний барометр економічної ситуації: чим нижче сума авансового платежу, то більший ризик лізингодавець готовий взяти на себе [5, с. 5, 14].

Щороку сегмент сільського господарства як за галузями економіки, так і за типами об'єктів лізингу займає друге місце після автотранспорту. Структура портфеля активів лізингових компаній за видами предмета лізингу за 2015–2017 рр. наведена на рис. 1.

Дані рис. 1 свідчать, що сільське господарство є другим найрозвиненішим сектором лізингу, частка активів якого протягом 2015–2017 рр. становить близько 20,0%. За даними Українського клубу аграрного бізнесу (УКАБ) у -

2017 році основною технікою, щодо якої укладали договори лізингу у сільському господарстві, були трактори (50%), комбайни (25%) та обладнання для культивування (25%) [5, с. 15]. У наступні роки великі можливості для лізингу матимуть машини для збирання

цукрового буряка та картоплі, обладнання для виробництва кукурудзи та сої, обладнання для іригації, обладнання для годування тварин, доїльне обладнання та холодильні камери для молочних ферм, обладнання для вирощування та зберігання (елеватори) [6, с. 7].

Рис. 2. Структура портфеля активів вітчизняних лізингових компаній за видами предмета лізингу за 2015–2017 рр., %

Джерело: розраховано за даними [8].

Наразі найактивнішими у сегменті лізингових послуг для підприємств сільського господарства є такі компанії: «ОТП Лізинг», «Ленд-Ліз», «УЛФ-Фінанс», «ТЕКОМ-Лізинг» та інші. Чималий аграрний портфель також у компанії «Райффайзен Лізинг Аваль» [1]. Серед успішних лізингових компаній є немало таких, які підконтрольні власникам комерційних банків. Слід зазначити також, що до реєстру лізингових компаній входять і такі, що створені без посередньо постачальниками сільськогосподарської техніки [1].

Беззаперечним лідером у сегменті аграрного лізингу є компанія з угорським капіталом «ОТП Лізинг», яка у 2017 р. передала у лізинг близько 1100 одиниць сільськогосподарської техніки на 85 млн дол. США [1]. У 2017 р. «ОТП Лізинг» профінансувала 80% одиниць техніки, які фінансувала Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців» (у загальному обсязі всі його члени профінансували 880 одиниць), [5, с. 15]. Для порівняння у 2017 р. державний оператор

ПАТ «НАК «Укграгролізинг» уклав 189 лізингових угод та передав лізингоодержувачам 210 одиниць техніки загальною вартістю 107,5 млн грн [1].

З-поміж 315 переданих у лізинг тракторів у 2017 р. найпопулярнішими були «Білорус» (89), «Case» (75), «New Holland» (55), «John Deere» (38) і «Fendt and Massey Ferguson» (34). Передано в лізинг 95 зернозбиральних комбайнів; 31 – марки «New Holland», 27 – «Case», 17 – «John Deere» і 11 – «Class» [5, с. 15].

Водночас спостерігається переважне фінансування лізингових операцій, в т. ч. лізингових операцій з аграрними підприємствами, за рахунок позичкових коштів, в т. ч. банківських кредитів. Поясненням такої тенденції є тісна співпраця комерційних банків і лізингових компаній. Так, серед лідерів на вітчизняному ринку лізингових послуг зустрічаються лізингові компанії як асоційовані юридичні особи щодо комерційних банків – ТОВ «Райффайзен Лізинг Аваль», ТОВ «VAB Лізинг», ТОВ «ОТП Лізинг»,

ТОВ «ВТБ Лізинг Україна», ТОВ «ІНГ Лізинг Україна», ТОВ «УніКредит Лізинг» та інші. Окрім того, перевагами такої взаємодії є можливість залучення пільгових банківських кредитів лізинговою компанією, управління ліквідністю, комплексна оцінка справжньої платоспроможності лізингодержувача, спільний ризик-менеджмент, збільшення клієнтської бази та нарощування кредитно-інвестиційного портфеля тощо.

Водночас на діяльність лізингових компаній, які входять до складу банківських груп, впливають економічні нормативи НБУ (щодо фінансування пов'язаних осіб), що, певною мірою, обмежує їхнє зростання. Оскільки фінансування надає комерційний банк, компанія має дотримуватися вимог НБУ, що обмежує фінансування до 25% статутного капіталу компанії в структурі компаній, що належать до тієї самої групи. Виходячи з цього, банківська лізингова компанія може не мати змоги залучати достатньо капіталу від материнської компанії [5, с. 18]. Іншим обмеженням для всіх лізингових компаній є відсутність внутрішніх ринків капіталу як дуже поширеного джерела отримання фінансування у місцевій валюті. Ресурси, які можна інвестувати фінансовим установам у ринки капіталу, обмежено системою державного регулювання (обмеження щодо ризиковості інвестицій), що також має негативний вплив на зростання ринків капіталу [5, с. 18].

Також лізингові послуги аграрним підприємствам надають безпосередньо комерційні банки. Проте кількість таких комерційних банків є невеликою і обсяг лізингових послуг у них незначний, оскільки банкам зручніше надавати такі послуги через підконтрольні лізингові компанії. Беззаперечним лідером серед комерційних банків на вітчизняному ринку агролізингу є АТ КБ «ПриватБанк», який у 2017 р. уклав 32 угоди лізингу з сільськогосподарськими підприємствами на загальну суму 68 млн грн. За станом на 01.01.2018 р. в АТ КБ «ПриватБанк» діяло 294 лізингові угоди на загальну суму 306,4 млн грн. АТ КБ «ПриватБанк» постійно покращує умови лізингових продуктів, знижує відсоткові ставки, надає кредитні канікули при придбанні сільськогосподарської техніки [4].

Важливу роль у забезпеченні фінансування вітчизняних малих і середніх підприємств,

використовуючи лізинговий механізм, відіграють міжнародні фінансові установи. Зокрема, ЄБРР надав 3-річний гривневий кредит для «ОТП Лізинг» у розмірі, еквівалентному 20 млн дол. США, для фінансування лізингових операцій з приватними українськими компаніями, зокрема з малими та середніми підприємствами. Проект підтримує оптимізацію балансу «ОТП Лізинг» та сприяє розширенню лізингового фінансування в національній валюті [5, с. 24].

Державну політику на ринку аграрного лізингу проводять лізингові компанії, які створені за участю держави: ПАТ НАК «Украгролізинг», ДП «Спецагролізинг» та інших. Ключова роль серед них належить НАК «Украгролізинг», яка передусім надає техніку аграрним виробникам на умовах фінансового лізингу і виступає основним учасником у цій процедурі.

Незважаючи на деякі досягнення державних лізингових компаній, їх монопольна роль на ринку лізингових послуг не дає змоги розвиватися приватним лізинговим компаніям, призводить до викривлення лізингових схем і дискредитує сутність лізингу. Допомагаючи вітчизняним товаровиробникам агротехніки, політика НАК «Украгролізинг» призводить до здорожчання цієї техніки для агроформувань. Так, середня ціна трактора зростає на 5,0%, що є цілком прийнятним, а комбайна – майже у 2 рази. У той же час, ціна імпортованого зернозбирального комбайна (не гіршої, а іноді й кращої якості) на вторинному ринку техніки може бути у 1,5–2,0 рази нижчою за ціну вітчизняного, реалізованого через НАК «Украгролізинг» [2]. Відтак державна допомога аграрним підприємствам за рахунок фінансування НАК «Украгролізинг» призводить до підвищення рівня собівартості вітчизняної техніки, виробництва непопулярної техніки, істотно знижує ефективність використання бюджетних коштів.

За результатами державного фінансового аудиту загальна сума неефективно використаних коштів державної підтримки аграрних підприємств через фінансування НАК «Украгролізинг» становила 669,0 млн грн, втрати придбаних активів – 98,3 млн грн, розрахунковий обсяг недоотриманих доходів – 31,0 млн грн. При цьому, 165,5 млн грн не було спрямовано на виконання заходів Державної програми, а

використано НАК «Украгролізинг» на власні потреби [10].

З огляду на неефективність перебування компанії у державній власності НАК «Украгролізинг» було включено до переліку великої приватизації на

2018 р. Підтримка аграрних виробників державою має базуватися на розробці досконалішої системи розподілу бюджетних коштів, а всебічне зростання лізингу в аграрній сфері має відбуватися на основі ринкової конкуренції за участі як державних, так і комерційних лізингових компаній.

Для активізації співпраці з аграрними підприємствами державі слід стимулювати приватні лізингові компанії шляхом часткової компенсації лізингової ставки відсотка на рівні, що становить розмір облікової ставки НБУ; шляхом часткової компенсації вартості об'єкта лізингу після внесення авансового платежу лізингоотримувачем за ставкою, еквівалентною авансовому платежу, але не більше ніж 30% [3]. Поряд з цим, для ефективності впровадження державної підтримки технічного забезпечення аграрних товаровиробників достатньо частково зацікавити потенційних покупців аграрної техніки вкладати власні кошти, тим самим збільшуючи обсяги ринку техніки не завдяки державному бюджету, як це було раніше, а завдяки приватному капіталу.

Найоптимальнішою схемою державної підтримки технічного оснащення аграрної сфери може бути державна допомога за рахунок компенсації вартості об'єкта лізингу. За цією схемою аграрне підприємство визначається з об'єктом лізингу у постачальника та звертається до лізингової компанії. У випадку позитивного рішення щодо надання лізингової послуги, укладається угода фінансового лізингу (на суму, яка складає різницю між вартістю об'єкта лізингу та подвійною сумою авансу) і товаровиробник сплачує встановлений авансовий платіж лізинговій компанії. Після одержання авансу лізингова компанія передає необхідну інформацію до відповідних державних структур, які надають підтвердження до казначейської служби. Потім, казначейська служба перераховує лізинговій компанії платіж у розмірі суми авансу, що сплатив аграрний виробник.

Вказаний механізм дасть змогу підвищити попит аграрних виробників на основні засоби виробництва та надходження до бюджету

додаткових сум податкових платежів. Водночас, такий механізм забезпечуватиме матеріально-технічний потенціал аграрних товаровиробників не на один рік, як у випадку з короткотерміновим пільговим кредитуванням, а на 5–10 років, що сприятиме зниженню собівартості і підвищенню ефективності виробництва аграрної продукції. Внаслідок функціонування такого механізму суттєво обмежується втручання держави у розвиток ринку аграрного лізингу, і відтак ринок лізингових послуг наповнюватиметься значними обсягами приватного капіталу.

Значний потенціал для розвитку лізингу в Україні може мати вендорне фінансування, яке згідно зі звітом, підготовленим для Leaseurope у 2015 р. компанією «Oxford Economics», є найпопулярнішим варіантом лізингу в Європі. 78,6 % МСП укладають лізингові угоди через вендорів, 58 % – через свої банки та 40 % – через незалежні лізингові компанії. У кожній країні є свої відмінності: у Німеччині та Нідерландах близько 90% компаній укладають лізингові угоди через вендорів, а у Великій Британії, Іспанії та Франції є найпопулярнішою банківська схема роботи [5, с. 22].

На противагу звичній схемі, за якою початковий контакт у лізингових відносинах формується на рівні лізингодержувача та лізингодавця, у схемі через вендорів потенційний лізингоотримувач звертається до виробника активу й одержує доступ до лізингу через нього. Інакше кажучи, схема через вендорів забезпечує лізингоотримувачу доступ до лізингу в точці продажу активу (а не в точці фінансування). Застосування вендорного фінансування дасть змогу збільшити обсяги продажів, полегшити процес збуту продукції, підвищити рівень обслуговування клієнтів та зменшити ризики.

З метою подальшої активізації розвитку лізингу в аграрній сфері необхідно:

- удосконалити нормативно-правову базу щодо лізингових операцій, зокрема до проекту закону «Про фінансовий лізинг» (законопроект № 6395) внести зміни у частині подвійного оподаткування у разі перепродажу вилученого об'єкту лізингу; надання лізингоотримувачам можливості брати участь у будь-яких пільгових державних програмах (так звані «компенсації»); запровадження прискореної амортизації для активу, який вже передано у лізинг тощо;

- забезпечити рівні умови для роботи на аграрному ринку одночасно державних та приватних лізингових компаній, що дасть змогу здійснювати безперервний процес оновлення основних засобів у агроформуваннях із різним рівнем прибутку;

- урізноманітнити джерела фінансування аграрного лізингу, забезпечивши доступ до нових джерел фінансування на внутрішніх ринках капіталу та від міжнародних фінансово-кредитних інституцій;

- створити умови для вендорного фінансування, що дозволить підвищити конкуренцію на ринку лізингу, розширити пропозицію на лізингові продукти, знизити ціни і стимулювати диверсифікацію портфелів лізингодавців;

- реформувати механізм державної підтримки технічного оснащення аграрного виробництва за рахунок компенсації вартості об'єкта лізингу;

- ввести в дію механізм надання податкових пільг за операціями з міжнародного лізингу з метою ввезення на територію нашої держави високотехнологічного обладнання;

- задіяти механізм страхування фінансових ризиків, що дасть змогу мінімізувати ризики операцій на ринку аграрного лізингу;

- популяризувати вітчизняний ринок лізингу закордоном для зацікавлення міжнародних фінансових інституцій як у започаткуванні аграрного бізнесу, так і у вкладенні коштів у функціонуючі лізингові компанії або програми в Україні.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Наразі обсяги лізингових послуг не задовольняють нагальних потреб вітчизняного аграрного сектору. Зниження активності на вітчизняному ринку лізингових послуг впродовж 2013–2017 рр. відбулося, головним чином, через економічну та політичну нестабільність в країні. У той же час, сільське господарство як за галузями економіки, так і за типами об'єктів лізингу щороку займає друге місце після автотранспорту.

Значний потенціал для розвитку лізингового кредитування в Україні може мати удосконалення нормативно-правової бази для лізингу, створення конкурентного середовища на ринку

лізингових послуг, застосування вендорного фінансування, запровадження податкових та інвестиційних стимулів, наявність доступу до довгострокового фінансування за рахунок як внутрішнього, так і іноземного капіталу тощо. Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню попиту аграрних підприємств на послуги лізингових компаній, насиченню ринку агролізингових продуктів приватним капіталом, поліпшенню інвестиційного середовища в аграрному виробництві, а відтак підвищенню рівня капіталізації аграрного сектору економіки.

Подальші дослідження будуть спрямовані на удосконалення системи лізингового кредитування в аграрному секторі, зокрема через механізм податкових та інвестиційних стимулів для учасників ринку лізингових послуг.

Refereces

1. Hrynkov, D. (2018). Ahrolizynh : ne bankom yedynym [Agro-leasing: not the only bank]. *Biznes*, 11. Retrieved from <https://business.ua/finansy/item/4268-ahrolizynh-ne-bankom-iedynym> [in Ukrainian].

2. Holovchuk, A. F. & Nepochatenko, O. O. (2010). Ahrolizynh yak mekhanizm realizatsii derzhavnoi investytsiinoi polityky. [Agro-leasing as a mechanism for implementing state investment policy]. *Zb. nauk. prats Umanskoho nats. un-tu sadivnytstva. Ekonomika*, 74 (2), 7–16 [in Ukrainian].

3. Hudz, O. Ye. (2010). Suchasnyi vymir stanovlennia ta perspektyv rozvytku lizynhovyykh posluh v ahrarnii sferi. [Modern dimension of formation and prospects of development of leasing services in agrarian sphere]. *Zb. nauk. prats Umanskoho nats. un-tu sadivnytstva. Ekonomika*, 73 (2), 24–34 [in Ukrainian].

4. Tsyhanok, O. (2018). Zalizty v lizynh : khto na rynku lizynhu hraie pershu skrypku i de ahrariiu shukaty shchastia? [Get into the lease: who on the leasing market is playing the first violin and where does the agrarian seek for happiness?]. *AgroDay*. Retrieved from <https://agroday.com.ua/2018/02/09/zalizty-v-lizyng-hto-na-rynku-lizyngu-graye-pershu-skrypku-i-de-agrariyu-shukaty-shhastya-ch-2/> [in Ukrainian].

5. Krakovska, A., Vyshnevskiy, I. & Pedos, N. (2018). Lizynhova haluz v Ukraini : tendentsii ta rekomendatsii dlia zrostannia [Leasing industry in Ukraine: trends and recommendations for growth]. *Kyiv* [in Ukrainian].

6. Krakovska, A. (2018). *Perspektyvy lizynhu v Ukraini* [Prospects for leasing in Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].

7. Lupenko, Yu. O. & Mesel-Veseliak, V. Ya. (Eds.). (2012). *Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku* [Strategic directions of development of agriculture of Ukraine for the period till 2020]. Kyiv : NNTs «IAE» [in Ukrainian].

8. Natsionalna komisiia, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferi rynkiv finansovykh posluh (2017). *Pidsumky diialnosti finansovykh kompanii, lombardiv ta yurydychnykh osib (lizynhodavtsiv) za 2013-2017 rr.* [Results of activity of financial companies, pawnshops and legal entities (lessors) for 2013-2017]. Retrieved from <http://nfp.gov.ua> [in Ukrainian].

9. Verkhovna Rada Ukrainy (2017). *Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro finansovy lizynh»* [Explanatory note to the draft Law of Ukraine "On Financial Leasing"]. Informatsiine ahentstvo «LIHA:ZAKON». Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH4XN00A.html [in Ukrainian].

10. Derzhavna finansova inspektsiia Ukrainy. (2013). *Pro efektyvnist vykonannya Derzhavnoi tsilovoi prohramy realizatsii tekhnichnoi polityky v ahropromyslovomu kompleksi* [On the Efficiency of Implementation of the State Target Program for the Implementation of Technical Policy in the Agro-Industrial Complex]. Retrieved from <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/97986;jsessionid=F262335A06A17F5A520771E1802D25CB.vapp25:2> [in Ukrainian].

LEASING LENDING AS CAPITALIZATION INSTRUMENT FOR THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

O. Stoiko

e-mail: oy100iko@ukr.net

Zhytomyr National Agroecological University
Stary Blvd, 7, Zhytomyr, 10008, Ukraine

The modern state of leasing lending of domestic agrarian enterprises is analyzed. It is proved that one of the most common methods of financing the technical re-equipment of production and providing long-term financial resources of business entities in developed countries is the use of leasing operations. Leasing lending to agrarian enterprises can be an alternative to bank lending, since it can significantly reduce start-up investment, and thus opens up wide opportunities for

small and medium-sized businesses. It has been established that over the past years amount of leasing usage in the agrarian sector has tended to decline, which was mainly due to economic and political instability in the country. At the same time, the segment of agriculture, both in the branches of the economy, and by the types of leasing objects, occupies the second place after motor transport every year. Despite certain achievements of the state leasing company PJSC NJSC «Ukragroleasing», its monopoly position in the market of leasing services does not allow the development to private leasing companies distorts the leasing schemes and discredits the essence of leasing. The state support of agricultural producers should be based on the development of a more perfect mechanism of budget funds distribution, and full development of leasing in the agrarian sector should operate on the basis of market competition with the participation of both state and commercial leasing companies. The directions of improvement of leasing lending of agrarian enterprises to increase the capitalization level of the agrarian sector are offered. Significant potential for the development of leasing lending in Ukraine may be the improvement of the legal framework for leasing, the creation of a competitive environment in the leasing market, the use of vendor financing, the introduction of tax and investment incentives, availability of access to long-term financing through both domestic and foreign capital etc.

Keywords: *financial leasing, leasing companies, agrarian leasing, leasing lending, capitalization of the agrarian sector.*

ЛИЗИНГОВОЕ КРЕДИТОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ КАПИТАЛИЗАЦИИ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ

О. Я. Стойко

e-mail: oy100iko@ukr.net

Житомирский национальный
агроэкологический университет
бульвар Старый, 7, г. Житомир, 10008, Украина

Проанализировано современное состояние лизингового кредитования отечественных аграрных предприятий. Доказано, что в развитых странах одним из самых распространенных методов финансирования технического перевооружения производства и обеспечения долгосрочными финансовыми ресурсами субъектов хозяйствования является использование

лизинговых операций. Лизинговое кредитование аграрных предприятий может стать альтернативой банковскому кредитованию, поскольку позволяет значительно уменьшить стартовые капиталовложения, а следовательно открывает широкие возможности для развития малого и среднего бизнеса. Установлено, что в последние годы объемы использования лизинга в аграрной сфере имели тенденцию к снижению, что произошло, главным образом, через экономическую и политическую нестабильность в стране. В то же время, сегмент сельского хозяйства как по отраслям экономики, так и по типам объектов лизинга ежегодно занимает второе место после авто-транспорта. Несмотря на определенные достижения государственной лизинговой компании ПАО НАК «Укразролизинг», ее монопольная позиция на рынке лизинговых услуг не дает возможности развиваться частным лизинговым компаниям, вносит искажения в лизинговые схемы и дискредитирует сущность лизинга. Поддержка аграрных производителей

государством должна основываться на разработке более совершенного механизма распределения бюджетных средств, а полноценное развитие лизинга в аграрной сфере должно функционировать на принципах рыночной конкуренции с участием как государственных, так и коммерческих лизинговых компаний. Предложены направления совершенствования лизингового кредитования аграрных предприятий с целью повышения уровня капитализации аграрного сектора. Значительный потенциал для развития лизингового кредитования в Украине может иметь совершенствование нормативно-правовой базы для лизинга, создание конкурентной среды на рынке лизинговых услуг, применение вендорного финансирования, введение налоговых и инвестиционных стимулов, наличие доступа к долгосрочному финансированию за счет как внутреннего, так и иностранного капитала и др.

Ключевые слова: финансовый лизинг, лизинговые компании, аграрный лизинг, лизинговое кредитование.